

Mitinė herojaus kelionė Sigito Gedos giesmių cikle „26 rudens ir vasaros giesmės“

VILIUS MINGILAS

Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Antakalnio g. 6, 10308 Vilnius
El. paštas vilius.mingilas@liti.lt

Straipsnyje analizuojamas Sigito Gedos knygos „26 rudens ir vasaros giesmių“ rudens ciklo „Delčia rudenė deivė“ naratyvinis lygmuo. Rašytojas subjekto judėjimą myriop paverčia mitine herojaus kelione į požemio erdvę. Ši kelionė atitinka mitinio pasakojimo struktūrą: veikėjas susiranda pagalbininką, peržengia slenkstį, skiriantį profaniškąjį ir sakralų pasaulį, pasiekia jo erdvės centrą, kuriame patiria apoteozę, ir sugrįžta į kasdienį gyvenimą. S. Geda mitinę struktūrą papildė siurrealistiniais vaizdiniais.

Rudens giesmių veikėjas yra poetas, kurio kelionės tikslas – atnaujinti žodinę kūrybą. Šį siekį galima įgyvendinti tik grįžus į kultūros priešistorę ir sunaikinus pasenusias raiškos formas. Mitiniame požemio erdvės centre subjektas miršta, kad prisikėlęs įgautų gebėjimą rekonstruoti poetinę kūrybą. „Delčioje rudenėje deivėje“ S. Geda plėtoja herojaus kelionės archetipą atsispirdamas ir nuo Dantės Alighieri poemos „Dieviškosios komedijos“ siužeto.

Raktažodžiai: Sigitas Geda, „Delčia rudenė deivė“, naratyvinis teksto lygmuo, mitinė herojaus kelionė, poeto archetipas

IVADAS

Sigito Gedos diptikas „26 rudens ir vasaros giesmės“ (1) [5] sudarytas iš rudens ciklo „Delčia rudenė deivė“ ir vasaros ciklo „Lėdynas baltas kaukaspenis“. Straipsnyje analizuojamas rudens giesmių naratyvinis lygmuo, kuriame subjektas patiria herojinę kelionę į požemius ir pasiekia mirties erdvinį centrą. Ciklą sudaro 12 giesmių.

XX a. II pusėje „[s]truktūrinėje semiotikoje buvo peržengtos sakinio ribos ir imta kalbėti apie diskursą – reikšminį vienetą, kuris nėra paprasta sakinių suma (kaip buvo manoma kalbotyroje), o tam tikra jų tvarka, sąranga“ [10, 110]. Vienas pirmųjų šią tvarką mėgino nustatyti Vladimiras Proppas „Pasakos morfologijoje“. Analizuodamas stebuklines rusų liaudies pasakas V. Proppas išskyrė 31 veikėjų atliekamą funkciją ir nustatė 7 galimus atlikėjus: kenkėjas, dovanotojas (parūpintojas), pagalbininkas, ieškomas personažas, siuntėjas, herojus, tariamas herojus [8, 229–230]. Algirdas Julius Greimas

(1) Ištraukų iš knygos puslapiai bus nurodomi skliaustuose po citatomis.

Struktūrinėje semantikoje šį sąrašą modifikavo ir suvedė į 6 aktantus, nustatydamas jų tarpusavio priklausomybę: *subjektas* siekia vertės *objekto*, šiam žygiui subjektą paskatina / pakviečia *adresantas*, subjektui kelionėje padeda *pagalbininkas* ir trukdo *priešininkas*, pasakojimo pabaigoje subjekto žygį įvertina *adresatas* [8, 236]. Claude'as Lévi-Straussas struktūrinės analizės metodą pritaikė mitų tyrimams. Asdivalio mito analizėje (2) mokslininkas išskyrė veikėjų, erdvės, objektų binarines opozicijas ir pagal šias kategorijas išanalizavo herojaus veikimo kryptis. JAV mitologas ir religijotyrininkas Josephas Campbellas, tyrinėdamas įvairių tautų ir epochų mitus, pagrindė paradigminės veikėjo kelionės sudedamąsias dalis. Knygoje *Herojus su tūkstančiu veidų* mokslininkas išskiria pagrindines veikėjo kelionės dalis: kvietimas į nuotykius / kelią, pagalbininko susiradimas, slenksčio peržengimas, išmėginimai, pagalbininko pagalba, apoteozė (tikslas pasiekimas), pabėgimas iš sakralios erdvės, grįžimas į profaniškąjį pasaulį ir naujų herojaus gebėjimų ar „dovanos“ pristatymas visuomenei [3, 275]. Pasitelkdamas naratyvinio siužeto analizę J. Campbellas parodo, kad archetipinio herojaus kelionės sudedamosios dalys kartojasi įvairių tautų ir epochų mituose.

S. Gedai buvo aktualios J. Campbello idėjos: „Jeigu kas nors kada nors ir apvertė mano gyvenimą aukštyr kojom? Tai buvo J. Boshas, S. Dali, W. Muschgas („tragische Weltliteratur geschichte“), J. Campbellas <...> Netgi C. Levi-Straussas...“ [11, 280]. Rimanto Kmitos monografija *Ugnies giesmės: tūkstantis Sigito Gedos veidų* perfrazuoja J. Campbello studiją *Herojus su tūkstančiu veidų*. Viena S. Gedos veidų apraška yra rudens giesmių veikėjas, kuris kaip ir Dantės „Dieviškosios komedijos“ gyvenimą įpusėjęs poetas keliauja į mitinę požemio sferą.

Rudens giesmių ciklo pavadinimas „Delčia rudenė deivė“ nurodo subjekto judėjimo kryptį – delčios ir rudens vaizdiniai mitinėje sąmonėje siejami su mirties artėjimu. Delčia semantiškai reiškia dylantį, mažėjantį, mirštantį mėnulį, o ruduo ženklina laiko tarpsnį prieš žiemą, kuri baltų mitologijoje siejama su mirtimi. Giesmių judėjimo vektorių sustiprina kūrinio pradžioje esantis intertekstas iš Viduramžių italų poeto Dantės Alighieri poemos „Dieviškoji komedija“: „Gyvenimo nuėjęs pusę kelio, / Aš atsidūriau miško tankmėje...“ (p. 5). Kęstutis Nastopka „26 rudens ir vasaros giesmių“ recenzijoje „Delčios rudenės deivės“ veikėjo kelią apibūdina taip: „Rudens giesmių ciklo siužetinė gija yra dantiškoji poeto kelionė į gamtos paslaptis, daiktų pradžią“ [12, 117]. Kelionė į daiktų pradžią yra herojaus kelionė į mitinio pasaulio centrą – erdvę ir laikotarpį, buvusį prieš pasaulio sukūrimą. Šioje erdvėje giesmių subjektas miršta ir prisikelia.

Rudens ciklo herojaus kelionės tikslas – atnaujinti poetinę kūrybą. Tai galima padaryti tik mitiniame centre, kuriame sunaikinamos pasenusios tradicijos, papročiai ar meno stiliai. Pasak Mircea Eliade, „tariama, kad visos formos ištirpsta pradžių pradžios vandenų gelmėse“ [4, 56]. Mitinė sąmonė, prieš kurdamą naujus pavidalus, privalo sunaikinti senuosius. „Dieviškosios komedijos“ ir „Delčios rudenės deivės“ herojai, pasiekę mitinės sferos centrą, įgauna gebėjimą perkurti ankstesnes kultūrinio pasaulio formas ir jas parnešti žmonių bendruomenei. Straipsnyje bus aprašomos svarbiausios rudens ciklo subjekto, kuris siekia atnaujinti poetinę kūrybą, judėjimo kryptys.

SLENKSČIO PERŽENGIMAS

„Delčios rudenės deivės“ ciklo pirmoje strofoje galima aptikti tris skirtingas giesmių subjekto gyvenimo fazių nuorodas:

(2) Prieiga per internetą: <http://web.sbu.edu/theology/bychkov/asdiwal.pdf>

*Mirtie, žadėto vaisiaus paragavęs
ir gerdamas šio rudenio lašus,
dar pagalvojau: sidabruotas kleve,
kodėl į žemę aš nepanašus*

Spindėjimu... <...> (p. 7).

Metų laikai mitinėje sąmonėje tapatinami su žmogaus gyvenimo tarpsniais: homeomorfizmo principu vasara atitinka jaunystę, o ruduo – senatvę. Jau paragauto vaisiaus metafora tekste nurodo praėjusį jaunystės tarpsnį, o rudenio lašų gurkšnojimas vaizduoja dabartį – giesmių atlikėjo senėjimą. Mirties artėjimas apibūdinamas epitetu „spindintis“, t. y. ypatingas / tyras / sakralus. Būdamas šiame gyvenimo tarpsnyje herojus nori pagalbininko:

*Laimingas būčiau
draugą susiradęs – karvelį,
dilgėlyną aukštą, atspindžių žalsvų (p. 7).*

Ciklo veikėjas nori draugystės ne su paskiru gamtos objektu, o su gamta kaip visuma: karvelis giesmėje atstovauja gyvūnų, o dilgėlynas – augalų karalystėms. K. Nastopka panašiai interpretuoja šias eilutes: „Išsilgęs gamtos ir žmogaus giminystės <...>, poetas vis naujais pažinimo ratais žengia į pirmą pradžią vienovę“ [12, 117–118]. S. Geda tekste išreiškia žmogaus ir gamtos giminystės poreikį.

Trečiojoje giesmėje herojaus judėjimo myriop motyvas papildomas mitinės kelionės naratyvu – prisimenami anksčiau patirti išgyvenimai:

*Jaunystėje staiga ugnies
bedugnė lyg sapnas atsivėrė
prieš mane... Aš sudrebėjau...
Lukterėk, man tarė balsas <...> (p. 11).*

Ugnies bedugnė atlikėjui pasirodo kaip sapnas. Pasak A. J. Greimo, sapnas yra kitokios tikrovės atitikmuo, apibūdinamas kaip „virš-realybė“ [6, 32]. Ši „virš-realybė“ giesmėje atitinka mitinę erdvę, į kurią herojui dar neleista patekti. Jį sulaikantis balsas – abstrakti esybė, neturinti konkretaus kalbėtojo pavidalo, tarsi dieviškumo apraiška įpavidalina pagalbininką, atkeliavusį iš mitinės sferos. Subjektas yra per jaunas peržengti slenkstį, skiriančią kasdienį ir mitinį pasaulį. Jam bus lemta šią ribą kirsti vasarą:

*Išaušo vasara... Lapotais
upių slėniais
eičiau... Žydinti naktie,-
snieguotos pienės... Ir jėga
kažkokia (prisiminiau
alsuojančią žibuoklę...) mane
patraukė viešelių ūkmėn (p. 11).*

Šiame kelyje subjektas yra pasyvus veikėjas, nes dieviška jėga, kuri ankstesnėje strofoje pasireiškė verbaline išraiška, šį kartą jam duoda impulsą eiti toliau. Herojaus mitinės kelionės pradžia sutampa su rudens giesmių prologe esančiu „Dieviškosios komedijos“ intertekstu: „Gyvenimo nuėjęs pusę kelio, / Aš atsidūriau miško tankmėje...“ Dantės miško tankmė S. Gedos tekste įgauna vieškelių ūksmės pavidalą ir būtent čia įvyksta slenkščio į mitinę erdvę peržengimas. Kirtęs šią ribą herojus patenka į dieviškumo prisirpusios gamtos pasaulį:

*Ir paukščiai ten,
paklydėliai raginiai,
po saulės ugnį
nardė įžambiai, ir
kopų žolės, ir dvasia atgimus...
Džiaukis, – tarė stiebai
rugiagėlių išnokę... (p. 11).*

Peržengus slenkstį pasirodo visi keturi pirmapradžiai elementai: saulė – ugnies, paukščiai – oro, kopos – žemės, žolė – vandens pradai. Skirtingus mitinio pasaulio lygmenis sujungia paukščių nardymas, šis veiksmas gali būti atliekamas tiek ore, tiek vandenyje. Anot A. J. Greimo, lietuvių mitologijoje „<...> viskas, kas vyksta danguje, yra visų pirma tikrai atspindys gyvenimo marių dugne“ [7, 150]. Galbūt todėl paukščiai apibūdinami kaip paklydėliai, nes baltų mitologijoje jie gali būti aptinkami ir sausumoje, ir vandenyje ir taip sujungia požemio, žemės ir dangaus sferas.

Erdvėje, kurioje jungiasi skirtingi mitinio pasaulio lygmenys ir aptinkami visi pirmapradžiai elementai, įvyksta subjekto dvasios atgimimas, leidžiantis girdėti ir suprasti dieviškąją esybę, prabylančią gamtos balsu. Ši transformacija negalima kasdienėje aplinkoje, o be jos rudens giesmėse neįmanomas poetinės kūrybos atnaujinimas.

HEROJAUS KELIONĖ Į POŽEMIŲ ERDVĘ

Herojui keliaujant link tikslo, mitinis matmuo įgauna Augalų Bežadžio pavidalą:

*gamtovaizdžiai, jie
buvo apleisti,
bet Tolimoj Delčioj,
ugny nubunda Augalų
Bežadis... Tai
smėlių gaudžiančioji paslaptis (p. 12).*

Lietuvių tautosakoje mėnulis tapatinamas su mirtimi ir anapusiniu pasauliu. Pasak mitologės Linos Būgienės, „mėnulis yra antrasis narys priešpriešoje su Saule, todėl jis siejamas su naktimi, vakarais, vandeniu ir mirtimi“ [2, 61]. Dominuojant šiam dangaus kūnui giesmėje nubunda Augalų Bežadis. *Lietuvių kalbos žodynas* bežadį apibūdina kaip nebylų, nekalbų, netekusį žado ar sąmonės objektą (3), todėl jį galima sugretinti su mitiniu mirties vaizdiniu. Bežadžio tapatinimas su smėlių gaudžiančiąja paslaptimi dar labiau sustiprina šią

(3) *Lietuvių kalbos žodynas*. Prieiga per internetą: <https://www.lietuviuzodynas.lt/zodynas/Bezadis>

reikšmę: „Akis užberti smėliu – palaidoti“, „smėlį pabučiuoti – aplankyti kapą“ (4). Augalų Bežadžio nubudimas tekste įpavidalina artėjančią mirtį. Subjektui judant link mirties, pasireiškia gyvybės vizija:

*Dar suspindi
dangaus ovalas baltas,
ir lūpos taria
vardą negirdėtą... (p. 14).*

Ovalo vaizdiniui poeto kūryboje Rimvydas Šilbajoris suteikia ypatingą reikšmę: „[i]vai-riuos būties pakopos Gedos poezijoje liejasi į vieną sudvasintą sąvoką [ovalą – aut. past.], kuriuos prasmė yra besikartojančios gyvybės teigimas ir mirties nugalėjimas“ [14, 404]. Ovalo forma asocijuojasi su kiaušinio pavidalu, kuris mitologijoje įgauna atgimimo ir gyvybės sampratas. Giesmėje ši figūra vaizduoja kūrybines galias – suspindėjęs ovalui, lūpos taria vardą negirdėtą. Būtent žodžio atnaujinimas yra „Delčios rudenės deivės“ herojaus tikslas. VII giesmėje veikėjas patenka į požemių sritį:

*Taip pakliuvau į aukštą
jūrų gelmę, aplinkui
sviro uolos, ir tada –
graži, sakau, o rudenio
pavėne, šį plotą gaubia
marių valanda... (p. 19).*

Giesmių atlikėjas jūrų gelmėje išlaiko mistiškas galias, įgytas peržengus įprasto pasaulio slenkstį, ir tiesiogiai kreipiasi į rudenio pavėnę – šešėlį, kurio semantika sustiprina rudens kaip šviesos pasitraukimo vaizdinį ir tęsia mirties izotopiją. Figūratyvinį taką dar labiau papildo viską gaubianti marių valanda. Baltų mitologijoje požemio-mirties erdvė dažnai vaizduojama marių ar jūros dugne [9, 129–159, 197–198]. Kadangi giesmių herojus persikėlė į vandenų karalystę, marių valanda gali būti tapatinama su skendimu – baltų mitologijoje viena iš mirusiųjų buvimo vietų yra po vandeniu. Ši erdvė vadinama *paskanda* ir gali būti suvokiama kaip pragaras. Mirusiojo vėlė, norėdama pasiekti *paskandą*, turėdavo įveikti vandens kliūtį [15, 143] ir viena iš galimybių tai padaryti – nuskęsti.

Subjektui keliaujant požemio erdve gilyn intensyvėja mirties vaizdiniai: „Pamėlo jūrų / juostom augalai“ (p. 21), „Ūksmėti, / tamsūs vėrėsi kalnai“ (p. 23). Herojus aiškiai suvokia kelionės baigtį: „Prieš mirtį ima / skraidžioti jos, vėlės...“ (p. 21). Galiausiai mirties fenomenui suteikiamas dar vienas tarpinis pavidalas:

*Mergerle mano! Tu iš tos nakties,
tavy pulsuoja augalas
lėtasis <...>
Apvijo raumeningas Smėlių
Tolimasis, tavęs
jis nepaleidžia... (p. 21–22).*

(4) *Lietuvių kalbos žodynas*. Prieiga per internetą: smėlis – Lietuvių kalbos žodynas (lkz.lt)

Smėlių Tolimasis atitinka III giesmėje aprašytą Augalų Bežadžio figūrą. Mirties ir gyvybės kovą vaizduoja Smėlių Tolimojo ir mergelės priešprieša. Mergelės gyvybinė energija yra įgavusi lėto, silpno augalo išraišką, o Smėlių Tolimasis – raumeninga ir galinga figūra. Taigi mirtis šioje požemio sferoje dominuoja prieš gyvybinę jėgą.

Prieš mirtį atlikėjas sutinka dar dvi figūras:

*Prapuolė jūrų vasara,
<...> Dabar
nebent koks titnagas
palaukėj ar pavėlavęs
aidas... (p. 25).*

Pirmoji – titnagas, vaizduojantis archajišką laikotarpį, antroji – vėluojantis aidas, perteikiantis laiko trūkinėjimą. Giesmių herojus, keliaudamas myriop, lygiagrečiai juda ir į kultūros priešistorę. Pasak M. Eliade, norėdama pakartoti kosmogoninės ar kitokios kūrybos aktą, mitinė sąmonė turi atšaukti prabėgusį laiką [4, 56]. Būtent to ir siekiama giesmėse: sugrįžti į pirmaprades kultūros ištakas ir iš naujo sukurti žodį. X giesmėje herojus pasiekia slenkstį, skiriančią jį nuo mirties:

*Tada tu pamatei ateinant žvėrį:
lėtai jis slinko lyguma žalsva, –
putotas jūrų slibinas atvėrė
kitokią žemę <...>... (p. 26).*

Mitinį centrą ir eilėraščio žmogų skiria riba, saugoma jūrų pabaisos. Pasak Gintaro Beresnevičiaus, slibinas lietuvių tautosakoje tapatinamas su anapusiniu globėju: „Lietuvių sakmėse užsimenama apie slibiną, praryjantį nevertų mirusiųjų sielas“ [1, 271]. Šioje giesmėje žvėris leidžia herojui įeiti į požemio pasaulio centrą, kurį S. Geda apibūdina kaip *kitokią žemę*:

*moters ten galva
ir kūnas iki pusei,
ir sparnai –
ji skraidė <...>
aukštai viršum miškelių, dausose...*

*Jos akys ir jos lūpos buvo skaisčios,
bet žemę gaubė pragarmės šviesa.
Tu palytėjai tą beaistrį kūną,
ir praradai jaunystę ir puikumą... (p. 26).*

Požemio centre mirtis pasirodo dvilypiu antropomorfiniu-zoomorfiniu pavidalu. Ši figūra sklando *dausose*, kurios baltų mitologijoje yra dar viena pomirtinio būvio vietų. Herojaus buvimas *paskandoje* sudaro priešpriešą moters skraidymui *dausose*. Erdvinę opoziciją dar labiau sustiprina dievybės akių ir lūpų skaistumas, pragarmės šviesa ir

beaistris ligi pusės moters kūnas. Galima daryti išvadą, kad giesmių žmogus, ieškodamas naujų poetinių formų, pasiekė mitinę mirties ir gyvybės, seno ir naujo sandūros ribą.

Herojus, paliesdamas moterį-žvėrį, sujungia priešybes. Lytėjimas, pasak A. J. Greimo, „<...> yra giliausia iš juslių, nuo kurių prasideda „kūno“ ir „sielos“ pasijų plėtotė, siekianti galų gale subjekto ir objekto susijungimo – vienintelio kelio, vedančio į *esthesis*“ [6, 83]. Palytėjęs dievybę, subjektas praranda gyvybingumo bruožus – įvyksta mirties ir gyvybės apsikeitimas kūne.

Kitoje giesmėje herojaus gyvybinių jėgų netekimas metaforiškai prilyginamas žiemai – mirties metui.

*o mano žemės vasaroj
žiema... (p. 28).*

GRĮŽIMAS Į KASDIENĮ PASAULĮ

Paskutinėje „Delčios rudenės deivės“ giesmėje vyksmo erdvė iš marių dugno vėl persikelia į krantą:

*Norėjau atsisveikint savo žliogę,
bet jos visam pajūry neradau,
tik begaliniai marių vėjai ūkė,
ir aš tuomet sakytum pabudau*

Kelionei naujai... (p. 29).

Herojui grįžtant į kasdienį gyvenimą mitinės galios turi likti anapus slenksčio [3, 277], todėl giesmių veikėjas nebegali užmegzti santykio su gamtos objektais. Kaukiantys vėjai nutraukia likusias sakralios erdvės gijas ir subjektas nubunda – atgyja grįždamas į profaniškąjį pasaulį. Nuo šiol veikėjas-poetas pasirėngęs įgyvendinti užsibrėžtą tikslą:

*aš tau atnešiu žodį,
raudonuojant, ruduo jau bus...*

*Visiems, kuriuos mylėjau,
atnešiu žodį <...>... (p. 28).*

Anot J. Campbello, herojaus, grįžusio iš mitinio pasaulio, tikslas – pakeisti susidėvėjusias žmonių gyvenimo ir veiklos formas [3, 277]. Užbaigęs kelionę giesmių subjektas atgimsta, kad atnaujintų poetinę kūrybą. Panašiai šią giesmę interpretuoja K. Nastopka: „[S]ugrįžimas iš marių į girią, prie ažuolinio tėviškės stalo – ne bėgimas nuo civilizacijos, o kaip tik priešingai – žingsnis į civilizaciją“ [12, 119]. Rudens ciklo veikėjui yra svarbu ne tik atnaujinti žodžio meną, bet ir šiais atradimais pasidalyti su savo bendruomene.

IŠVADOS

Sigitas Geda „Delčioje rudenėje deivėje“ subjekto judėjimą myriop paverčia mitine herojaus kelione. Autorius modifikuoja J. Campbello paradigmą: herojus turi pagalbininką – įvairiomis formomis pasireiškiantį dieviškąjį matmenį, kuris pasirodo skirtingose siužeto atkarpose. Rudens giesmių veikėjas peržengia tris slenksčius. Pirmasis skiria kasdienę ir mitinę erdves. Perėjus šią ribą įvyksta subjekto dvasios transformacija, leidžianti girdėti ir suprasti gamtos balsą. Antrasis slenkstis yra ties žemės ir požemio sferomis, kurį peržengus suintensyvėja mirties vaizdiniai. Trečiasis riboja požemio centrą, kuriame subjektas patiria mirtį. S. Geda nesilaiko griežtos mitinės herojaus kelionės struktūros ir suteikia jai surrealizmo bruožų.

Rudens giesmėse subjektas veikia kaip poetas, kurio kelionės tikslas – atnaujinti žodinę kūrybą. Tai galima padaryti tik grįžus į kultūros priešistorę, erdvę ir laikotarpį, buvusį prieš kultūrinio pasaulio sukūrimą, ir sunaikinus pasenusias poetines raiškos formas. Belaikiame mitinės erdvės centre giesmių veikėjas miršta pasiekęs mirties ir gyvybės, seno ir naujo sandūros ribą. Tačiau tai nėra totali mirtis, nes po jos eina prisikėlimas profaniškame pasaulyje. Subjektas pasiekia apoteozę, kad sugrįžęs iš sakralios erdvės atnaujintų poetinį žodį. Rudens ciklo herojui svarbu ne tik pakeisti žodžio meną, bet savo veiklos rezultatais pasidalyti su bendruomene.

Apibendrinus galima teigti, kad „Delčioje rudenėje deivėje“ iš naujo perrašomas herojaus kelionės archetipas suteikiant jam kultūros istorijoje ne kartą plėtotą poeto-herojaus pavidalą.

Gauta 2024 01 24

Priimta 2024 06 17

Literatūra ir šaltiniai

- [1] BERESNEVIČIUS, Gintaras. *Lietuvių religija ir mitologija*: sisteminė studija. Vilnius: Tyto alba, 2004. 291 p.
- [2] BŪGIENĖ, Lina. Mitinis vandens įprasminimas lietuvių tautosakoje ir tikėjimuose. Daktaro disertacija. Vilnius: Vytauto Didžiojo universitetas, 1999. 100 p.
- [3] CAMPBELL, Joseph. *Herojus su tūkstančiu veidų*. Vilnius: Tyto alba, 2015. 518 p.
- [4] ELIADE, Mircea. *Amžinojo sugrįžimo mitas: archetipai ir kartotė*. Vilnius: Mintis, 1996. 161 p.
- [5] GEDA, Sigitas. *26 rudens ir vasaros giesmės*. Vilnius: Vaga, 1972. 59 p.
- [6] GREIMAS, Algirdas Julius. *Apie netobulumą*. Vilnius: Baltos lankos, 2004. 109 p.
- [7] GREIMAS, Algirdas Julius. *Lietuvių mitologijos studijos*. Vilnius: „Baltų lankų“ leidyba, 2005. 750 p.
- [8] GREIMAS, Algirdas Julius. *Struktūrinė semantika: metodo ieškojimas*. Vilnius: „Baltų lankų“ leidyba, 2005. 355 p.
- [9] GREIMAS, Algirdas Julius. *Tautos atminties beieškant*. Vilnius–Chicago: Mokslas, 1990. 525 p.
- [10] KERŠYTĖ, Nijolė. Prancūzų struktūralizmas: semiotika, naratologija. *XX amžiaus literatūros teorijos*. Sud. Aušra Jurgutienė. Vilnius: VPU leidykla, 2006.
- [11] KMITA, Rimantas. *Ugnies giesmės: tūkstantis Sigito Gedos veidų*. Vilnius: Tyto alba, 2022. 318 p.
- [12] NASTOPKA, Kęstutis. *Išsprūstanti prasmė*. Vilnius: Vaga, 1991. 341 p.
- [13] NASTOPKA, Kęstutis. Mitinis literatūros matmuo. *XX amžiaus literatūros teorijos*. Sud. Aušra Jurgutienė. Vilnius: VPU leidykla, 2006.
- [14] ŠILBAJORIS, Rimvydas. Sigitas Geda: iš toliau ir iš arčiau. *Netekties ženklai*. Vilnius: Vaga, 1992.
- [15] VAITKEVIČIENĖ, Daiva. *Ugnies metaforos*. Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2001. 204 p.

VILIUS MINGILAS

The Mythical Journey of the Hero in Sigitas Geda's Cycle of Hymns *26 rudens ir vasaros giesmės*

Summary

The aim of this article is to analyse the narrative level of the autumn cycle 'Delčia rudenė deivė' (Waning Moon, the Autumn Goddess) in Sigitas Geda's cycle of hymns *26 rudens ir vasaros giesmės* (26 Hymns of Autumn and Summer). The writer turns the lyrical subject's movement to death into a mythical journey to the underworld. This journey follows the structure of a mythic narrative: the hero finds a helper, crosses the threshold separating the profane and mythical worlds, and reaches the centre of the mythical space, where he experiences apotheosis and returns to everyday life. However, by supplementing the mythical journey with surreal imagery, Geda does not adhere to its strict archetype.

The lyrical subject of the autumn cycle of the hymns is the poet whose aim is to renew the art of poetry. In a myth, this can only be done by returning to the prehistory of culture and destroying obsolete forms of expression. For this reason, the lyrical subject dies in the mythical centre of the underworld and is reborn in the everyday world to bring renewed poetic forms to his community.

Keywords: Sigitas Geda, *26 rudens ir vasaros giesmės*, autumn cycle of hymns, narrative level of the text, mythical hero's journey, archetype of the poet